

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvn. II. In quo consistat bonitas aut malitia obiectiua?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

Etum in ordine ad praxim, & ad fundandum sequens iudicium; quatenus nimirum iudicans prudenter & recte in iudicando procedit, ita ut error, aliaque quæ ex eo sequuntur, ei non imputentur ad culpam. Secundum iudicium est, quo iudicat esse honestum hinc & nunc velle hanc cognoscere. & hoc vel est verum, & tunc non faciet actionem siue obiectum suum bonum; sed supponet esse bonum, siue honestum, ut patet ex dictis initio: vel est falsum, & tunc non verum sed falsum iudicium erit causa bonæ actionis; imò tunc necessario sequeretur, actionem esse inhonestam, aliàs iudicium esset verum.

Respondeo Secundò, talem ex parte operari honestè, ex parte non, neutrius autem causam esse vllum iudicium nisi remotè & per accidens. Pro quo

24 Nota, duplicem hinc esse actionem, scilicet, Primò, volitionem hanc cognoscendi, quia hoc vile est ad vitandum periculum peccati; Secundò, externam copulam. Secunda actio secundum se spectata est fornicatio vel adulterium, & consequenter inhonesta. Vnde qui nosset matrimonium esse nullum, non posset illum ad talem actum incitare, sed si commodè posset teneretur eum impedire. Prior verò actio est honesta, quia absolutè fertur in obiectum honestum. Obiectum enim huius voluntatis non est ille actus externus secundum se spectatus, sed prout offertur voluntati, scilicet ut cognitio propriæ vxoris ob finem honestum, quæ actio sub hac ratione præcisè spectata est absolutè honesta, quia conformis naturæ rationali, quatenus talis est.

25 Iudicium autem intellectus solum est illius honestatis aliqua ratione causa remota & per accidens. Primò, quatenus supponit inuincibilem ignorantiam omnis malitiæ illius actus externi, atque ita efficit ut hæc operanti nullo modo sit voluntaria. Secundò, quatenus proponit voluntati honestatem quæ creditur obiecto inesse, quam illa aliàs amare non posset, quia non potest ferri in incognitum. Et hac solum ratione docet D. Thom. 1. 2. qu. 19. a. 3. 5. & 6. bonitatem voluntatis pendere à ratione; ut apertè patet ex discursu, quem habet in corpore. Et simili ratione illud iudicium est causa cur actus externus per denominationem extrinsecam, quatenus est idem actus in genere moris cum interno, dicatur bonus.

26 CONCLUSIO III. Ut aliqua actio sit formaliter bona vel mala, requiritur libertas. quia aliàs non est formaliter actio moralis, atque ita cognitio intellectus, sicut est radicaliter causa libertatis, ita etiam similiter est causa cur actio quæ aliàs tantum materialiter esset bona vel mala, sit formaliter bona vel mala, & imputeur ad culpam vel meritum.

27 CONCLUSIO IV. Formalis bonitas (quæ, ut ostendam dub. 4. intrinsecè solum reperitur in actibus voluntatis) consistit in conformitate liberæ tendentiæ voluntatis in obiectum cum natura intellectuali: & malitia in simili difformitate. Probat, quia præcisè omnibus alijs idè aliquis actus est formaliter bonus & lau-

Qua ratione iudicium potest esse causa honestatis ipsius actus.

D. Thomas.

In quo consistit formalis bonitas, aut malitia actus.

dabilis, quia voluntas per eum liberè aliquid amat aut odit conformiter suæ naturæ, quatenus est potentia rationalis, siue prout decet naturam rationalem illud facere. Quamquam autem ad hoc requirantur tam in obiecto & circumstantijs, quam in ipsa ratione tendendi, quæ potentia tendit in obiectum, patebit ex sequentibus dubijs.

Ex dictis autem satis patet, bonitatem formalem necessariò includere libertatem ipsius actus, cui competit, siue respectum ad potentiam liberè operantem; atque ita sicut idem actus secundum suam substantiam inuariatus potest modò esse liber, modò non liber; ita potest modò habere hanc bonitatem, modò non habere. Similiter formalis ratio peccati commissionis consistit in simili difformitate. An autem in sua formali ratione includat aliquam priuationem, alia est quæstio; quæ ad præsentem materiam, in qua naturam & conditionem bonorum actuum explicare intendimus, non ita necessariò spectat.

28 Ex his patet Primò, solutio argumentorum, quæ pro contraria sententia initio attuli nu. 10. Ad primum, Respondeo inde nullo modo sequi quod alij intendunt, ut iam ostendi n. 25. Ad secundum, Respondeo antecedens non esse generatim verum, ut patet ex dictis nu. 19. & consequentiam esse nullam, quia ex antecedente tantum sequitur, illud iudicium esse occasionem cur voluntas bene vel malè operetur, ut supra ostendi.

Patet Secundò, rectam rationem eatenus esse regulam nostrarum actionum, quatenus ostendit voluntati quæ actiones bonæ sint, & quæ malæ, eamque in ijs eligendis aut vitandis dirigit. Item quando dicitur eam actionem esse bonam, quæ est conformis rectæ rationi, non reddi rationem à priori, sed à posteriori; sicut cum dicimus eam propositionem esse veram, quam communiter sapientes dicunt esse veram.

30 Patet Tertiò, actum internum & externum sibi mutuo communicare bonitatem vel malitiam, diuersa tamen ratione. nam internum ea accipit ab externo tamquam à suo obiecto: actus enim voluntatis habent pro suo obiecto actus aliarum potentiarum, quos imperant, contra actus externus habet ab interno quod sit formaliter moralis, & consequenter formaliter bonus vel malus. quæ magis explicabimus dub. 5.

D V B I V M II.

In quo consistat bonitas aut malitia obiectiua?

31 Medina 1. 2. q. 18. a. 2. cum multis alijs constituit bonitatem obiectiuam in conformitate cum recta ratione, & malitiam in simili difformitate. Sed, ut ostendi dub. 1. hæc sententia non reddit veram & propriam rationem, quæ constituit aliquod obiectum bonum vel malum. nec enim ideo obiectum est bonum, quia recta ratio iudicat esse tale: sed contra, idè ratio

Idem actus potest modò esse formaliter bonus, modò non.

29 Quomodo recta ratio sit regulatio actuum.

Actus internus & externus sibi mutuo communicant bonitatem aut malitiam.

Medina.

ratio est recta, quia iudicat obiectum esse bonum, quod verè bonum est. Salas igitur l. 2. tractat. 7. disp. 2. sect. 3. n. 16. ait eam sententiam intelligendam esse de conformitate fundamenti, quæ scilicet aliquod obiectum est ex se aptum vt iudicetur bonum aut malum. sed hoc nihil est aliud, quàm illud obiectum esse bonum quod est bonum, illud verò malum quod est malum. quæ rem non explicat.

Salas

32 Ratio cõstituens obiectum bonitatem aut malitiam.

CONCLUSIO I. Bonitas vel malitia obiectiua cuiusvis rei consistit in aptitudine vel ineptitudine quam res in se habet, vt talis aut talis actio circa eam versetur prout conuenit naturæ intellectuali. v. c. Deus est obiectum aptum vt à nobis ametur ac laudetur, ineptum vt odio habeatur vel vituperetur, &c. ideoque illud hominem decet & laudabile est, hoc dedecet & vituperabile est. Item vita innocens est obiectum aptum vt conferuetur, ineptum vt à nobis perimatur; virtutes aptæ sunt vt eas amemus, vitia vt ea detestemur. Hæc in sinuat Salas supra n. 16. vbi docet, hanc bonitatem consistere in eo quòd obiectum sit decens seu conueniens naturæ rationali in ratione obiecti. & videtur aperte sententia D. Thomæ l. 2. qu. 18. a. 2. vbi docet, bonitatem aut malitiam obiecti consistere in eo, quòd aliquod obiectum habeat aut non habeat debitam proportionem ad talem aut talem actionem. hæc autem conformitas non est relatio aliqua realis aut rationis; sed aliquid morale, vt dixi in simili, supra n. 17.

Salas

D. Thom.

33 Qua ratione aliquid constituitur obiectum actionis.

Vbi Nota Primò, obiectum actionis esse id circa quod aliqua actio versatur: quod quandoque est res aliqua non operabilis, siue talis quæ per nostram actionem nec fieri debet nec periri, aut secundum sua intrinseca mutari: tale obiectum est Deus respectu amoris, vxor aliena respectu adulterij, &c. quandoque verò est aliquid operabile vel tollibile; siue quod potentia respicit quatenus per actum suum poni aut tolli potest: sic actus externi sunt obiectum actuum voluntatis, quatenus per hos aut imperantur aut odio habentur; & miseria pauperis est obiectum eleemosynæ, quatenus per hanc tollitur; vita periclitantis ex fame est obiectum pauperis, quatenus ab eo conseruatur.

Ex quo habeat eleemosyna quod sit laudabilis.

Alij dicunt obiectum eleemosynæ esse partim rem ipsam quæ datur, v. c. pecuniam, vestem, &c. partim personam cui datur: sed hæc sunt obiecta quasi materialia & remota. Inopia autem vt tollibilis est, proximum & quasi formale obiectum, quod eleemosyna directè & per se spectat, & à quo habet quòd hominem deceat, ac laudabilis sit. nam ideo præcisè illa datio habet quòd sit actus externus eleemosynæ, & expectanda ac laudabilis, quia est apta tollere vel saltem minuere eam miseriam.

34 Ineptitudo obiecti in quo consistat.

Nota Secundò, per dictam ineptitudinem intelligi hinc quamdam repugnantiam cum ipsa decencia; ex qua sequitur, naturam intellectualem non posse nisi inhonestè circa talem rem tali actione versari.

35 Duplex est aptitudo aut ineptitudo obiecti.

Nota Tertiò, dictam aptitudinem vel ineptitudinem quandoque consistere in ipsa re secundum se considerata: sic Deus omnesque virtutes sunt obiecta apta amari, inepta odio ha-

beri, & contrà vitia sunt apta vt habeantur odio, inepta vt amentur. Aliàs consistit in re prout subest alieui accidenti physico aut morali ab ea separabili: sic res mea est apta vt à melicitè vsurpetur, aliena inepta; quæ autem modò est aliena atque ita inepta vt eam mihi licitè vsurpem, potest sine vlla physica sua mutatione fieri mea, atque ita apta vt eam licitè vsurpem.

36

Nota Quartò, etsi quævis obiecta sint apta vt aliqui actus honestè circa ea versentur, & respectu aliorum inepta: nam Deus honestè amatur, inhonestè odio habetur; vitia inhonestè amantur, honestè odio habentur: atque ita quævis obiecta aliqua ratione sunt obiectiue bona, & alia ratione mala; tamen absolute sola illa dicuntur obiectiue bona, quæ honestè amantur, & obiectiue mala, quæ honestè amari non possunt. Quare nec illa possunt dici obiectiue mala, nec hæc obiectiue bona, nisi addendo respectu odij & auersionis; sunt enim virtutes obiectum malum siue ineptum, vitia verò bonum siue aptum vt odio habeantur. hæc enim non significant illas in se aliquid malitiæ, aut hæc aliquid bonitatis habere; sed solum illas malè, hæc benè odio haberi.

Sola ea, quæ apta sunt amari, dicuntur absolute obiectiue bona.

Quidam tamen asserentes omnem actum voluntatis esse prosecutionem & quoddam velle, nec vllum esse qui habeat rationem puræ fugæ, dicunt obiectum odij Dei aut virtutum non esse ipsum Deum aut virtutes, sed ipsum non esse Dei ac virtutum: ita vt hæc odisse nihil sit aliud, quàm posiriue velle ea non esse, aut Deo aliquod malum accidere. atque ita secundum eos omne immediatum obiectum malitiam voluntatis erit aliquid malum.

37

Sed quidquid hæc de re sit respectu actuum voluntatis, hæc nequeunt generatim dici respectu actuum exteriorum. nam dubitans de veracitate Dei aut aliquo articulo fidei, habet hæc pro immediato obiecto suæ dubitationis; sicut fur rem alienam, adulter vxorem alienam, homicida vitam proximi. quæ res non sunt malæ secundum se, sed tantum respectu talium actuum sunt obiectiue malæ, modo supra explicato.

Quidam actus mali versantur circa obiecta necessitatio bona.

CONCLUSIO II. Eatenus nostræ actiones accipiunt bonitatem vel malitiam ab obiectis, quatenus versantur circa ea prout, siue secundum eam rationem, secundum quam sunt apta vel inepta; vt honestè circa ea operemur modo supra explicato. Dicta enim aptitudo vel repugnantia est ratio obiectiua cur illæ actiones bonæ vel malæ sint. v. c. ideo amor alicuius obiecti est honestus, quia in illud fertur secundum eam rationem, secundum quam aptum est honestè amari; alius verò est malus, quia circa illud versatur secundum eam rationem, secundum quam repugnat ipsum honestè amari.

38

Qua ratione actio ab obiecto accipiat bonitatem aut malitiam.